

zon van A. Moen in Amsterdam; I. Haagsma e.a., *o.c.*, afb. 59). Voor deze firma in Rotterdam heeft A.A. van Nieuwenhuyzen overigens een van zijn eerste werken gemaakt; het latere pand, nu kantoor van de Nederlandse Credietbank (Credit Lyonnais), is ook van zijn hand en dateert uit 1934. Het huisvestte in de oorlog de directie van de Nationale.

29) Betrokken bij het Centraal Station te Amsterdam en bouwer van de Hollandse Manege aldaar. *K.v.N., N.H.*, p. 112-113, resp. 165.

30) O.a. bij het Scheepvaarthuis van J.M. van der Mey en de Nederlandsche Handel-Maatschappij, beide te Amsterdam. *K.v.N., N.H.*, p. 196.

31) Zoals te zien in het pand voor Hajenius te Amsterdam uit 1913-1914 (*K.v.N., N.H.*, p. 190) en het z.g. Bungehuis, dat nu deel uitmaakt van de Universiteit van Amsterdam. I. Haagsma e.a., *o.c.*, afb. 123.

32) Hoewel we in het boekje *Beton in Rotterdam*, red. R. Daalder, Rotterdam 1987, alleen industriële toepassingen uit die tijd zien.

33) Zowel voor als na de oorlog, toen het gebouw hersteld werd; zie *Bouw V* (1950), p. 160-163.

34) Zie noot 10; *Bouw* 6e jrg. (1951), p. 319-321 en U. Barbieri, *J.J.P. Oud*, Rotterdam 1987, p. 146-151.

35) Mij zeer welwillend getoond door de heer Wils, Concernarchief Nationale Nederlanden, Den Haag.

36) *N.R.C.*, zie noot 10.

37) Zie noot 9.,

38) Meer over dit gebouw in L.J. Kloots, 'Schuilkelder-ervaringen van een conciërge. Het gebouw van de Nationale in de meidagen van 1940', in: *De Boompjes*, verzameld door E. Meeldijk en E. Roelofs, Schiedam 1979, p. 69-77. Hierin staat ook een wat ons onderwerp betreft zakelijker artikel over de Bijbank van de Nederlandsche Bank te Rotterdam, p. 111-119.

39) Vergelijk ook de Nederlandsche Handel-Maatschappij en de Bijbank van de Nederlandsche Bank aan de Boompjes van J. Verheul Dzn, dat misschien wel het beste voorbeeld is van de prachtige bankbouw uit het begin van deze eeuw in Rotterdam, zie noot 38 en het zeer fraaie werk over Verheul: *J. Verheuld Dzn Architect - Rotterdam*, deel 2 van de *Bibliotheek voor de moderne Hollandsche architectuur*, Bussum 1916, plaat 28-35 en 71-75.

40) De directieruimten van de Nationale lagen - wellicht met het oog op de opritten van de Willemsbrug - een verdieping hoger.

41) D. Vlack, *Art Deco Architecture in New York 1920-1940*. New York 1974, p. 18.

42) P. Mainz, *Art Deco 1920-1940*, Köln 1974, afb. 17: 'Die Schönheit der Geschwindigkeit'.

43) Ook bij Dudoks Bijenkorf van Rotterdam wordt wel op dit aspect gewezen.

44) Cf. B.D. Verbrugge, *De Porceleyne Fles, tegeltableaux en bouw-*